

## מראי מקומות- בבא בתרא ק"י

ממשה, דכתיב אצל משה אל תקרם הלום, וזה הי' מרמז שלא הי' הקב"ה חפץ בו להיות הכהן. ואם אתה עובד ע"ז משום עריות, וכמו דאי' בחז"ל, דישאל יודעים שאין ממש בע"ז, אלא דעובדים ע"ז כדי שיהיו עריות מותרות להם, הרי אתה ממשה, דכתיב בי' ואתה פה עמוד עמדי, דהיינו דפורש מאשתו והסכים הקב"ה עמו.

(ד) **לאו ממשה קא אתית, דכתי' בי' וכו'- כ'** העיון יעקב דאולי יש לפרש דאמרו לו כן בניחותא, דהואיל דקאתית ממשה, דנשא אשה שאינה הוגנת לו, בת יתרו, ראוי לצאת ממנו בנים כאלו. אלא שהק', צריך ליתן טעם בדבר, איך אדון הנביאים והחכמים עשה כן, לישא אשה שאינה הוגנת לו. וכ' שי"ל שמאת ד' היתה זאת, לפי שגלו וידוע שעתיד לפרוש מן האשה ע"פ ריצוי ד', ואין נכון לעגן בת ישראל ההוגנת, לכך נשא בת יתרו. וע"ש שביאר ע"ז סדר הפסוקים המובאים בגמ' כאן.

(ה) **לעולם ישכיר אדם עצמו לע"ז ואל יצטרך לבריות... ולא היא, אלא עבודה שורה לו-** פי' המהר"ם שי"ף, דמה דנקט לשון זה, דמשמעותו הוא ע"ז ממש, אפשר דהיינו כדי לרמז דמי שאינו מצטרך לבריות אף בלא עשיית מלאכה זו, ומ"מ עושה מלאכה בזוי', הרי זה כאילו עובד ע"ז.

(ו) **אטו בר קשא דמתא לירות- פי' הריטב"א,** דשאר קרובים לגבי בן ובת הוו כבר קשא דמתא.

(ז) **א"ל אביי, ואיצטריך קרא לאשמעינן היכא דלית לי' אלא חד ברא לירחינהו לכולהו נכסי- פי' הרשב"ם,** אם הבת והבן שוין לענין ירושה, האם צריך התורה להשמיענו דבמקום שאין בן דהבת יורשת הכל, פשיטא, אע"כ בא הכתוב ללמדנו דהבן קודם לבת בירושה. ובהמשך דבריו כ', דאיצטריך לאשמעינן דאע"ג דבמקום שיש בן אין הבת יורשת, מ"מ יורשת קודם לאחיו, ולכן כ'

(א) **אלא אי אבוא דאמי' מיוסף אמה דאמי' מיתרו, וכו'- הק' תוס',** א"כ האיך הי' פנחס בן טובים יותר מיהונתן. ותי' משום דיהונתן הי' מצד האב, ופנחס הי' מצד האם. אולם הרשב"ם תי' באו"א, דאצל יהונתן אם אביו היתה בת יתרו ממש, אבל אצל פנחס, י"ל דהי' מדור רביעי או דור חמישי, ולכן שוב הי' נחשב לבן טובים. ושוב הביא הרשב"ם דגרסי' אבוא דאמה מיוסף, דהיינו או דאביו של אם אשת אלעזר הי' מיוסף, וכו'. ופי' המהרש"א, דהג"ה הוא ובא לחלוק על הרשב"ם, ולומר דהוה אבוא דאמה ממש, ומ"מ הוה דור א' יותר מהא דיהונתן, משום דקאי אאמה של . אבל לפי הרשב"ם, דגרס אבוא דאמי', א"כ הביאור הוא דאבוא דאמי' לאו דוקא הוא, וכוונתו שהוא זקן אמו.

(ב) **הנושא אשה צריך שיבדוק באחיה... רוב בנים דומים לאחי האם- נסתפק הברכת אברהם,** האם זה ענין טבעי, דהבנים דומים לאחי האם, או משום שהאשה היתה מחונכת עם אחיה (ונפק"מ היכא דלא נתגדלה אצל אחיה). והביא רא"י מהא דאי' בתוס' ביבמות (סב:), דאי' שם בשם ר"ת דמה דאמרי' ישא אדם בת אחותו, היינו בת אחותו דוקא, משום שהיא בת מזלו, כדאי' דרוב בנים דומים לאחי האם. ונראה מזה דס"ל לתוס' שם שהוא ענין של מזל וטבע מה שהבנים דומים לאחי האם. **וע"ע באגדות למהר"ל דפי' ע"פ הא דאי' דאשה נזרעת תחלה הו"ל בנים זכרים,** וא"כ נמצא דהזכרים באים מצד האם, וממילא סברא הוא שיבדוק באחיה. עוד ראיתי בספר דף על דף שהביא מקובץ תל תלפיות שהביא מחכ"א להעיר אהא דפוסקים אין מביאים דין זה, ואף דהחכמת אדם (קכ"ג, י') מביאו, אבל ברמב"ם ושו"ע אין נזכר, אע"פ שאין בה חולק, וצ"ע.

(ג) **לאו ממשה קא אתית, דכתיב בי' אל תקרב הלום וכו'- ע' במהר"ם שי"ף שפי' דכוונתם הי', הרי אם אתה חושב דכיון שאתה ממשה דממילא ראוי לך להיות כהן, הרי אתה**

דרשא לשאר דדשות, ולא ביאר כוונתו בזה, וצ"ע. **וע"ע באבי עזרי שם** (בסוף דבריו), שכ' לתרץ ע"פ מה שכ' לייסד שם, דיש ב' ענינים, יש פרשת נחלות, ובפרשת נחלות, אה"נ, משפחת אם אינה קרוי' משפחה. אבל עוד אי' קרא דוכל בת יורשת נחלה, דלמדים משם דהבן יורש את אמו, כמבואר בגמ' לקמן. וא"כ, הרי לא מצינו מי שנוחל ואינו מנחיל, אלא כל הנוחל מנחיל. וא"כ, לכאור' לימא מצד דין זה דכמו דהבן יורש את אמו, גם האם יורשת את בנה, שאם הוא קרוב להאם לירש, גם היא קרובה לו. וע"ז כ' הרמב"ם דזהו מדברי קבלה, דבאמת יש מי שנוחל ואינו מנחיל, וממילא אין האם יורשת בנה.

דאם אין בן, והעברתם את נחלתו לבתו. והעיר **המהרש"א**, הרי לכאור' אי"ז לפי סברת אביי, דהא אביי ס"ל דודאי הבת בת ירושה היא, ואי"צ האי קרא אלא להשמיענו דהבן קודמה, אבל אי"צ לאשמעינן כלל דלאחר הבן שהיא היורשת, וכ' דלפי מה שהבין ר' פפא בדברי אביי, דליכא קרא דבת נמי בת ירושה היא, פ"י כן.

(ח) **ראב"י אמר מהכא, למה יגרע שם אבינו מתוך משפחתו כי אין לו בן, טעמא דאין לו בן, הא יש לו בן, בן קודם- לכאור' יש להק', דלמא לעולם אם יהי' לו בן יהיו הכל שוין, וטענתן הי', דכיון דאין לו בן, גם אנו אין יורשין, ולמה יגרע שם אביו, אבל אה"נ, אם הי' בן, אז יהיו כולם יורשים בשוה, ומהו הראי' מכאן דבן קודם לבת. וכ' ר' יונה דאי"ז טענה כלל, דאם הי' פשוט להן שיורשות עם הבן, כש"כ היכא שאין בו בן שירשו הכל, ולמה יאמרו דהיכא דאם אין לו בן דאין להם כלום. אלא ע"כ טענתם הי', נניח שאם הי' לו בן הי' הבן יורש את הכל, אבל עכשיו שאין לו בן, למה יגרע שם אבינו ממשפחתו, דהא ס"ל שאם אין בן, אין הבת יורשת כלל.**

(ט) **יעדה, בת לאו בת יעדה היא- יש להק', הא לעיל (קט.) אי' סברא זו בגמ' לחלק בין בן לבת כלפי אבי המת, דהבן יש לו מעלה שקרוב אצל אביו לענין יעוד, משא"כ הבת אין לה מעלה זו. ומ"ש הכא דאמר' דבת לאו בת יעדה היא. וכ' ר' יונה (שם) שיש לחלק, דהתם הי' הנדון כלפי האב, דהיינו דהבן יש לו מעלה זו בקרובה כלפי האב, אבל בת אין לה מעלה זו כלפי האב (דאף דאי"ז שייך אצלה, ודאי אי"ז מעלה). משא"כ כאן, דהנדון הוא הבן כנגד הבת, אז אין שייך לומר דהבן יש לו מעלה דיעוד, אם מעלה זו אין שייך כלפי הבת.**

(י) **משפחת אב קרוי' משפחה, משפחת אם אינה קרוי' משפחה- כ' הרמב"ם (נחלות א', ב)** "ואין האם יורשת את בניה, ודבר זה מפי הקבלה". והק' **הלחם משנה**, הא דרשי' דמשפחת האם אינה קרוי' משפחה, ולכן למה כ' הרמב"ם שהוא מדברי קבלה, הלא קראי הם דדרשינן. וכ' דאולי שאני בין הך